

KUSTBON

Organ för svenskarna i Estland.

Baron Anders Koskull död.

Baron Anders Koskull.

Sveriges chargé d'affaires i Estland, baron Anders Koskull har den 30 juni avlidit i Stockholm.

Baron Anders Koskull som sedan 1930 varit Sveriges diplomatiska representant i Estland, har vid sidan av sitt officiella uppdrag varit mycket intresserad av de svenskar som sedan urminnes tider bott i Estland. Baron Koskull satte sig verkligen in i estlandssvenskarnas levnadsförhållanden och behov. Han inte endast teoritiserade utan visade också i praktiken sin stora och uppriktiga välvilja och förmåga vid lösandet av våra problem. Med sakkännedom och praktisk syn på var de största behoven lågo, ingrep baron Koskull ofta med mycket goda resultat. Otaliga äro bevisen för baron Koskulls förståelse och varma hängivenhet. Därför var det med verkligt vemod vi

Vormsö båtfråga löst.

Den segslitna frågan om trafiken mellan Vormsö och Haapsalu har äntligen lösts. Enligt uppgift från välunderrättat håll har Selin och Mickelin fått tillstånd att med motorbåten "Svea" upprätthålla passageraretrafik mellan Vormsö och Haapsalu Gamla hamn 4 gånger i veckan, nämligen söndagar, måndagar, torsdagar och lördagar. Parallellt med den nya trafiklinjen trafikerar samma sträcka även av A. Väedens ångfartyg "Vormsi", som tillika är postbåt. Orsaken till den nya linjens upprättande är att "Vormsi", som är djupgående inte kunde lägga till vid Gamla hamnen i Haapsalu utan lade till i Nya hamnen som ligger ungefär 1,5 km. från stadens centrum.

Rikholdi, Sutlep och Passlep en kommun?

Inrikesministeriet har utarbetat och tillsänt kommunerna i Läänemaa en plan för godkännande, som går ut på att minska kommunernas antal från 33 till 24. Enligt det nya förslaget kommer svenska kommunernas antal i Läänemaa att minskas från 4 till 2 på så sätt att, Passlep, Sutlep och Rikholdi kommuner sammanslås till en. Vormsö kommun som har en naturlig gräns får behålla sitt nuvarande utseende. Kommunerna måste taga ställning till förslaget senast den 15 juli.

mottogo budskapet om baron Koskulls sjukdom och stor blev sorgen vid meddelandet om hans bortgång. Bland estlandssvenskarna kommer baron Koskulls minne att bevaras med tacksamhet.

Midsommar på Vormsö.

Den traditionella gemensamma söndagsskolfesten för öns söndagsskolor firades utanför kyrkan midsommardagen. Nästan allt av barn som Vormsö äger var samlat — eller omkring 500. Söndagsskolveteranen Hörnström från Kärrslätt Jobbes ledde festen, erfaret och säkert. Prosten Pöhl och baptistförsamlingens föreståndare pastor J. Rönberg medverkade.

* * *

Trots det kyliga sommarvädret har Vormsö dock lockat ett 30-tal badgäster till sig. Flera är att vänta ifall vädrets makter gör bättring.

* * *

Kandidat Hyrenius från Lund, har en längre tid uppehållit sig på Vormsö för vetenskapliga forskningar. Närmast gäller det befolkningsstatistiska undersökningar berörande estlandssvenskarna.

* * *

En stor högtidlighet väntar vormsöborna under sommarens lopp. Den 14 augusti kommer nämligen vormsögodtemplarnas nya ordenshus att invigas. Svenska ordenschefen E. Strandman och sv. storlogens kassör jur. kand. Halvdan Bengtsson komma att närvara som representanter från Sverige. Chefen för Finlands svenska storloge kommer också att inbjudas. Vid högmässan samma söndag predikar vormsölogens grundläggare pastor K. Nilsson från Tallin. Enligt en från början uppgjord plan skulle invigningen ske den 17 juli men på förekommen anledning har den måst uppskjutas till den 14 augusti.

Som forskare på luffen.

Min existens befann sig i en bulldoggsbuss, som med ilsken fart sprätte i väg, så att telefonstolparna i kurvorna höll på att hoppa åt sidan av förskräckelse. Jag gladdde mig åt farten och kände med välbehag, hur det kittlade i nerverna. Jag brydde mig inte om att undra över om det skulle sluta väl eller ej utan njöt bara. Ett tag var vi i diket, men kom upp igen av bara farten. Så var det åtminstone schwung på början av den forskningstur jag skulle göra genom Vihterpalu och Kurkse eller Vipall och Korkes, som det heter på den dialekt jag nu under en vecka skulle ägna mitt intresse åt.

När jag steg av vid kommunalhuset och därifrån skulle till den svenska folkskolan i Vipall, gick jag naturligtvis vilse med detsamma. Sedan jag en stund beundrat naturen vid ån, frågade jag ett par arbetare, var den svenska skolan låg. De svarade att den låg i Alliklepa åtta kilometer längre bort och kommenterade denna uppgift med en utförlig skildring av skolans överflyttning till nämnda by. Så var det bara att skubba på igen. Omsider kom jag fram och störde lärarinnan i hennes goda morgonsömn, vilket senare förskaffade mig samvetsagg, ty jag blev minst sagt välvilligt bemött i hennes hem.

Frukosten jag fick var fullständigt på sin plats, och efter maten kände jag mig kapabel att börja brottas med svårigheterna, som möta en bygdemålsforskare. Till den ändan tog jag reda på var de bästa objekten för min forskareiver fanns. Assisterad av en välvillig herre, som kände gubbarna i byn, gav jag mig ut för att se efter, hur landet låg till. Jag kände en viss tillfredsställelse, för att mina "kolleger" ännu inte infunnit sig, ty nu var jag ensam herre på täppan och kunde välja den mest intelligente gubben för min egen räkning. När jag en stund pratat med husbonden på Brännmusagården, var jag också övertygad om att jag kommit till rätt person. Då jag senare på kvällen återvände till

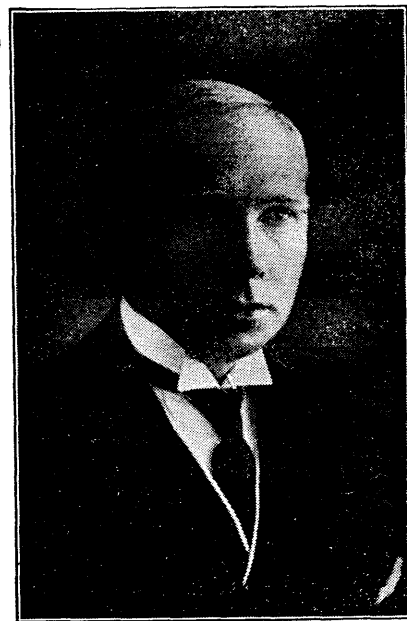
honom med mina attiraljer, hade vi, han och jag, en riktigt trevlig pratstund tillsammans. Det gick flinkt undan, och när jag sedan kom hem till mitt värdfolk med flera sidor text, kände jag mig ganska mallig, ty dessa sidor voro de första, som upptecknats på Vipalldialekt.

Det var underligt vad dessa sagor och denna bygd tycktes höra ihop. När det började skymma på kvällen, väntade jag varje ögonblick att få se "skrateten" flyga ut ur husgaveln eller höra den begravne riddaren rida förbi utanför fönstret till mitt sovrum. Det kändes nästan, som om det låge spöktyg i luften.

Varje dag tillbragte jag några timmar hos Brännmusa Johannes. Och arbetet gick undan. En vacker morgon beslöt jag också gå till Kivra för att hälsa på gamla Anu Engblom. Gumman blev riktigt rörd, när hon hörde, att jag var estlandssvensk och att vi själva kommit så långt, att vi kunde vetenskapligt utforska våra dialekter. Anu Engblom föreföll mig vara den enda medvetna svensk jag träffade i Vipall, där det t. o. m. kunde låta som så, att det var en skam att tala svenska! Tycker någon, att det är skam att vara så pass karl, att man kan hålla på sin nationalitet, även om vi är aldrig så få?

En kväll uppenbarade sig plötsligt en av mina kamrater. Då beslöt jag att nästa dag ge mig av till Korkes. Förresten hade jag samlat tillräckligt med material i Aklop redan. Kamraten förklarade naturligtvis genast, att han — eller rättare sagt hon — skulle följa med. Det var härligt att trava i väg med rensel på ryggen. (I förbigående sagt, så hade jag själv ingen, men jag fick låna kamratens ett tag). Vi gick bara en enda gång vilse i skogen och kom fram till Korkes ungefär vid middagstiden, vilket våra magar sade oss. Även här hade vi tänkt taga in på skolan. Den gode läraren tog sig just en välförtjänt lur på årets ansträngningar (skolan hade slutat samma dag), då vi kom och frågade, var man kunde få mat. Middag fick vi så småningom, och sedan började vi utfråga vår nye

Rektor A. Üksti 50 år.

Rektor A. Üksti.

Den 23 juni fyllde rektor A. Üksti vid Haapsalu gymnasium 50 år.

Inom de estlandssvenska kultursträvanden har rektor Üksti kommit att spela en framträdande roll som rektor vid det Svenska gymnasiet vilket är anslutet till det estniska gymnasiet och inrymt i dettas lokaler. Redan innan vi fick vårt svenska gymnasium har från rektor Ükstis skola flera duktiga estlandssvenskar utexaminerats. Som framstående skolman är rektor Üksti känd över hela Estland varför svenskarna böra känna en trygghet i att deras barn få utbildas sig under en så god ledning. Vi hoppas och önska att rektor Üksti ännu länge får ha krafter att leda sin skola och det bildningstörstande Läänemaas ungdom.

värd om arbetsfältet. Han rådde oss förstärkt nog att först vila oss, och det gjorde vi.

Som inbiten ungarl kunde läraren ej ha kvinnliga gäster sovande hos sig, och min följeslagerska fick därför övernatta i en gård intill. Innan vi lade oss, berättade värden spökhistorier för att få fram den rätta Korkesstämningen. Vi kände oss gripna och kusliga till mods. Så småningom gick vi till sängs.

Forts. sid. 4.

Högtidligt Runöbröllop.

Sv. Seglarskolan paraderade utanför kyrkan.

Ett högtidligt bröllop firades i början av juni på Runö, då runöklockarens son, organisten Th. Lorentz, sammanvigdes med fröken Kristina Österman, också från Runö.

Enligt gammal runösed pågick bröllopet i fyra dygn med början torsdagen den 9 juni och avslutning på måndagsmorgonen den 13. Vigseln förrättades av pastor Johan Lindström i Runö nya kyrka söndagen den 12 juni. Kyrkan var vackert smyckad med grönt och sommarens blommor. Brudgummen ledsagades till kyrkan och ända fram till altaret av "brugusmanslejlara", 2 gifta män. Enligt urgammalt runöbruk inväntade brudgummen där stående sin brud, som framfördes till altaret av "brudlejlara", 2 ogifta män. Sedan brudparet tagit plats i bröllopsstolen under pällen förrättades vigseln, varvid också brudmässan utfördes — även detta enligt gängse runöbruk.

Ett stort antal rikssvenskar blevo också i tillfälle att bevittna den ovanliga högtidligheten. Lördagen den 11 hade nämligen Svenska seglarskolans två båtar Kaparen och Allona helt oväntat anlänt till Runö. Skolans ledare kapten Gustaf Bernhard lät vid gudstjänstens slut sina elever bilda häck utanför kyrkans port, varefter rikssvenskarna och alla de andra bröllopsgästerna under blågul fana avtågade till bröllopsgården på middag.

Rikssvenskarnas tid var emellertid mycket begränsad. Till deras egen och runöbornas stora ledsnad måste de avsegla redan efter ett par timmar.

Detta bröllop var det tredje i ordningen i år — ett märkligt förhållande då eljest intet bröllop ägde rum på Runö sedan år 1935.

Även Rågö och Nargö kommuner försvinna.

Enligt det nya omorganisationsförslaget av kommunerna som inrikesministeriet har utarbetat kommer Rågö kommun att sammanslås med Kloostri och Nargö med Harku kommun. Den förra kommunen har sin styrelses säte i Kloostri den senare i Harku.

Svensk i Tartu vårterminen 1938.

Svensk-estniska samfundet inledde terminens program med ett föredrag av förutvarande professorn i Tartu Helge Kjellin som med sällsynt åskådighet och inlevelse gav en exposé över modern svensk konst i ett talrikt besökt föredrag på tyska. Professor Kjellin var jämte professor Ekblom från Upsala närvarande vid det lärda estniska sällskapets storstättliga 100-årsjubileum (28—30 jan. såsom svenska representanter). — Den 18 mars firade Svenska Odlingens Vänner under enkla former sitt 10-årsjubileum i samband med årsmöte. Föreningen bildades den 18 februari 1928 på initiativ av dåvarande lektorn Nils-Herman Lindberg jämte den numera avlidne svensk-estnische riksdagsmannen Hans Pöhl. Redan tidigare hade s. k. svenska aftnar anordnats av den härvarande svenska kolonien och föreningen blev en direkt organiserad fortsättning på dessa. Vid årsmötet redogjorde ordförande lektor Greta Wieselgren för föreningens verksamhet under de gångna åren. Vid samkvämet efteråt höll kand E. Lagman ett föredrag på svenska om Fröding. — Under påsken besökte överstlöjtnant Zeeh, försvarstaben i Estland och blev såväl i Tallinn som Tartu föremål för ett synnerligen hjärtligt mottagande främst av estniska militära kretesar. Den 19 april höll han ett intressant och medryckande föredrag över Die baltischen Provinzen in den strategischen armägungen Gustav Adolfs. — Den 29 april höll professor S. Karling ett instruktivt föredrag för båda de svenska föreningarna i Tartu om Svenskt inflytande på estländsk konst. Föredraget hölls på svenska och besöktes av ett 70-tal personer. Vid det följande samkvämet anordnat av S.O.V. höll lektor G. Wieselgren ett svenskt föredrag om Svensk roman 1937.

(För utförligare redogörelse av de svensk-estniska förbindelserna under detta läsår hänvisas till den utkommande årsboken Svio-Estonica, utg. av Svensk-estniska samfundet).

Forts. sid. 4.

Stalin hotas fortfarande av hemlig radiosändare.

Tvärtemot meddelanden i utländska tidningar fortsätter den hemliga sändare, som i Sovjetunionen arbetar mot Stalin, sin verksamhet. Uppgiften att sändaren skulle ha upptäckts av de sovjetiska myndigheterna är sålunda icke riktig. I Riga kunde man natten till lördagen kl. 23.20 på våglängderna 29 och 32 åter höra sändaren. Utsändningen blev emellertid störd av en annan sändare så att endast brottstycken av utsändningen kunde uppfattas. Enligt uppgift riktade sändaren en mening till ungdomen i Sovjetunionen att kämpa för frihet och för en bättre framtid. Kort före midnatt avslutades utsändningen.

1.000.000

Under juli månad 1937 monterade vi den Hermes herrvelociped, som fick löpande tillverkningsnummer 1.000.000. Hälften av detta antal har försålts under de senaste åren. Ungefärligen varannan svensk cyklist har någon gång under Nymans snart 50-åriga tillvaro varit ägare till en cykel, som leder sitt ursprung från Nymans. Följ deras exempel o. bliv nöjd!

TURISTER! Varje ägare av en Hermes, ny eller gammal, tillförsäkras betydande rabatt vid turistfärd med Sveabolagets ångare under tiden 15 maj — 15 sept. Begär reserabattkort genom våra försäljare. Förteckning över auktoriserade Hermesförsäljare återfinns Ni på sista sidan i varje del av Rikstelefonkatalogen.

Hermes

CYKELN MED DELAR
AV ROSTFRITT STÅL

A/B NYMANS VERKSTÄDER, UPPSALA
Norra Europas största och ledande velocipedfabrik

Auktoriserad Hermesförsäljare i Estland:
Firma K/M Anton Willberg
Paldiski maantee 5, Tallinn.

Svensk i...

Den 16 juni anordnade Konsulatet och de båda förenin-garna en gemensam högtidlig-het till konung Gustavs 80-års-dags firande. Efter ett medryc-kande och varmhjärtat anförande av riksarkivets chef dr. O. Liiv förevisades för de inbjudna ett antal svenska kulturfilmer. En orkester under ledning av hr. Peipsi spelade svenska melodier och de båda hymnerna avslu-tade akten.

G. W.

Som forskare . . .

Jag höll just på att somna in, då någon tassade fram till skå-pet med nervstillande medel. Det var ett förfärligt oväsen runt omkring hela huset till långt fram på natten. Det var påtagligt, att det spökade.

Nästa dag fick jag reda på att byns unga kvinnliga invå-nare hört, att en främmande student skulle övernatta hos skolläraren, och det nattliga ovä-sendet kunde förklaras av de-ras intresse för saken. Hur min kvinnliga medarbetare haft det med bygdens manliga befolk-ning, det hörde jag ingenting om. Men även hon föreföll se-dermera mycket obetydligt be-rörd av de spökhistorier vi fingodel av.

Arbetet gick undan, och så en regnig dag kom också en tredje kamrat — igen en kvinn-lig. Vi lagade själva maten och inbillade oss, att vi var ute på camping. Det var både intres-sant och lärorikt. Vi kom ut-märkt överens med vår vän läraren, som med liv och lust bistod oss i vårt arbete.

Så kom uppbrottets dag. Vi skulle till Risti för att möta pro-fessorerna vid bussen. Vårt ar-bete skulle kontrolleras av höga vederbörande. Igen traskade vi iväg genom gröna skogar och över sommarklädda ängar. Bus-sen blev så mycket försenad, att vi började frukta, att det hänt våra professorer något all-varligt på vägen. Sent omsider kom de dock välbehållna fram. De var så mycket mera kär-komna, som de lovat hämta fi-nare smörgåspålägg med sig från Tallinn. Vi tog också livligt del av godbitarna, och jag kän-

ner mig ännu djupt tacksam för välplagnaden.

När vi kom tillbaka till Aklop, hade den fjärde och siste med-lemmen av vår expedition hun-nit fram. Professorerna tittade på våra verk och gav oss en del fingervisningar. I mitt ma-terial ingick en massa trollform-ler, som sades hjälpa mot sjuk-dom. Jag fick också genast det goda rådet att använda dem för terapiska ändamål.

Nästa dag var jag tvungen att bryta upp. De andra skulle stanna ännu en dag. Jag tog avsked av värdfolk, lärare och kamrater och satt snart igen på bussen med en hel massa roliga upplevelser bakom mig och en skrivbok full av texter i väskan. Men inte alla intryck jag tog med mig därifrån var glada. Jag tyckte, att dessa mäniskor, bland vilka jag arbetade, inte mera kände svenskt, och att de ofta inte talade sin dialekt, fast-än de väl kunde den. Men även hit ha de yttersta dyningarna av ungdomsrörlserna i Estlands svenskbygd nått. Så aldeles hopplöst är det ändå inte!

E. L.

Herdina Lindebergs eftr.

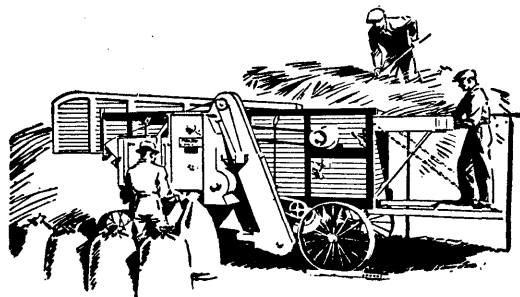
Inneh: Anna Sultan
Stora Torget 3. Linköping Tel. 178
1:sta kl. Konditoriservering: Choklad,
Konfekt, Bakelser och Småbröd.

GEFLE MANUFAKTUR A.-B.

STRÖMSBRO

Utmärkta garner för fiskeriändamål
REKOMMENDERAS.

MUNKTELL'S TRÖSKVERK

För alla tröskverksbehov finnes ett lämpligt Munktellverk

N2 och N70 med övermatning, ETK 24 och ETK 28 med ändmatning, speciellt avsedda för mindre och medelstora gårdar.

För större lantbruk rekommenderas typ NTB 2', 2½' och 3', typ MTC 3½', 4' och 4½' med en avverkning av upp till 5.000 kg. vete per timme.

Oöverträffade i effektivitet, ekonomi och hållbarhet.

A.-B. BOLINDER-MUNKTELL, ESKILSTUNA, SVERIGE

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

A. Aspelin.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
½ „ „ 1:—	½ „ „ 2:—

Gudstjänster.

Svenska kyrkan i Tallinn:

Söndagen den 3 juli kl. 11 fm.
högmässa.

K. Nilsson.

Lilla Rågö: Söndagen d.
3 juli kl. 11 fm. högmässa.

Ivar Pöhl.

Hotell-Restaurang

ROOM

Tallinn, Maneesi t., telef. 425-51

Modernt förstklassigt hotell. 55 rum med rinnande varmt och kallt vatten, bad, dusch och telefon. Stor trevlig hall och skrivrum. Moderata priser.

Svenska talas.